

**XIII Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

Magdalena WYSOCKA

doktor nauk ekonomicznych, adiunkt

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

Olsztyn, Polska,

Marek ADAMOWICZ

magister zarządzania

Europejska Akademia Medycznych i Społecznych

Nauk Stosowanych

Olsztyn, Polska

AUDYT SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI BIZNESU

Wszystkie podmioty gospodarcze działające na rynku dążą do uzyskiwania przewagi konkurencyjnej. Sposobów dochodzenia do pozycji lidera jest wiele. Literatura przedmiotu, zarówno teoretyczna jak i empiryczna, dokładnie je opisuje. Zatem są one powszechnie znane dla wszystkich uczestników konkurencyjnych rynków. W tym kontekście zachodzi pytanie o posiadanie specyficznego zasobu, którego nie mają inni, bądź też odmiennych od innych sposobów działania. Jednym z tych sposobów jest społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR – Corporate Social Responsibility).

Pojęcie Corporate Social Responsibility nie jest jednoznacznie definiowane. Na przykład w Zielonej Księdze Komisji Europejskiej zapisano, że jest to „konceptcja, według której przedsiębiorstwa dobrowolnie uwzględniają aspekty społeczne i ekologiczne w swoich działaniach handlowych oraz w kontaktach ze swoimi interesariuszami” (Green paper ... 2001). W dokumencie tym podkreśla się, że społeczna odpowiedzialność powinna być wyrażana wobec wszystkich interesariuszy danego przedsiębiorstwa. Z kolei często przywoływany w literaturze M. Friedman (1962, s. 133-134) twierdził, że przedsiębiorstwa zobowiązane są wobec swoich interesariuszy do generowania maksymalnych zysków.

Rodzaje odpowiedzialności według A.B. Carrola przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1

Rodzaje odpowiedzialności i przykładowe działania w zakresie CSR

Rodzaj	Oczekiwania	Przykładowe działania
Filantropijna	pożądane przez społeczeństwo	- wspieranie kultury, edukacji, sportu, ... - opracowywanie programów, ekspertyz, doradztwo, ... na rzecz lokalnej społeczności - wolontariat pracowniczy - organizowanie praktyk i staży zawodowych
Etyczna	oczekiwane przez społeczeństwo	- działanie zgodnie z lokalnymi obyczajami (zwyczajami) - przestrzeganie wartości i norm kulturowych - unikanie zachowań odbiegających od uregulowań prawnych i zwyczajowych

**XIII Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

Prawna	wymagane przez społeczeństwo	- przestrzeganie prawa (cywilnego, karnego, pracowniczego, klienckiego, ... - ochrona środowiska - przewidywanie konsekwencji prawnych podejmowanych decyzji
Ekonomiczna	wymagane przez społeczeństwo	- generowanie zysku - wysoka jakość działań - inwestowanie w rozwój organizacji - tworzenie nowych miejsc pracy - sprzyjanie godzeniu życia zawodowego prywatnego

Źródło: opracowano na podstawie A. B. Carrol 1993, p. 35; przywoł. za M. Rybak 2004, s. 30.

Zachowania społecznie odpowiedzialne przedsiębiorstw opisywane są w licznych standardach. Do najczęściej przywoływanych można zaliczyć:

- Inicjatywa Global Compact (United Nations Global Compact),
- Wytyczne OECD dla Przedsiębiorstw Wielonarodowych (OECD Guidelines for Multinational Enterprises on Responsible Business Conduct),
- Wytyczne Międzynarodowej Organizacji Pracy (International Labour Organisation),
- Wytyczne GRI (Global Reporting Initiative),
- Norma AA1000 (AccountAbility 1000),
- ISO 26000. Norma Międzynarodowa dotycząca społecznej odpowiedzialności,
- Standard SA 8000 (Social Accountability 8000).

Wymienione standardy można pogrupować w cztery następujące podzbiory:

- standardy zasad – określają najlepszą praktykę w poszczególnych obszarach (Wytyczne Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD);
- standardy wyników – określają, co jest dopuszczalne, a co nie (Global Compact, Konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy);
- standardy procesu – określają procedury kształtowania relacji z interesariuszami (AA1000, GRI);
- standardy certyfikowane – określają, jaki powinien być system zarządzania w danym obszarze, aby uzyskać certyfikat (SA 8000, ISO 26000).

Wśród wytycznych, nazywanych także regułami, zasadami) ujmowanych w standardach najczęściej wymienia się:

- przestrzeganie praw człowieka,
- przestrzeganie prawa pracy (w tym czas pracy i wynagrodzenia),
- przestrzeganie przepisów BHP,
- ochronę środowiska,
- zakaz pracy dzieci,
- zakaz pracy przymusowej,
- prawo pracowników do stowarzyszania się,
- przeciwdziałanie dyskryminacji,

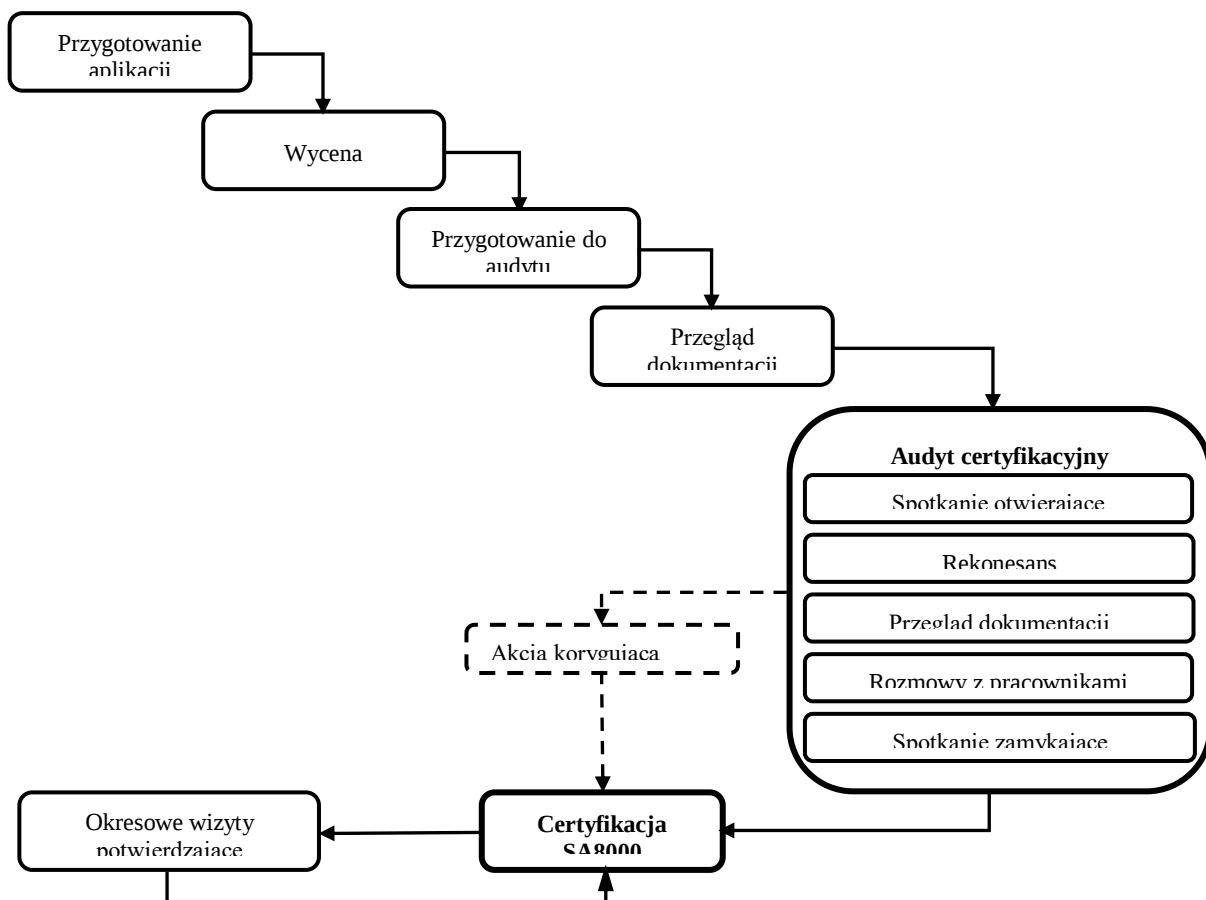
**XIII Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

- zagadnienia konsumenckie,
- zaangażowanie społeczne.

Najbardziej popularnym standardem, według którego raportuje się zachowania społecznie odpowiedzialne jest standard GRI, natomiast wśród certyfikowanych standardów wymienia się SA 8000 oraz ISO 26000. Na rysunku 1 przedstawiono umiejscowienie audytu w procesie certyfikacji zachowań społecznie odpowiedzialnych według standardu Social Accountability 8000. Do prowadzenia audytu, będącego podstawą przyznania certyfikatu SA8000, upoważnione są podmioty akredytowane przez Social Accountability International (SAI).

Z przedstawionej na rysunku procedury wynika wieloaspektowość uporządkowanych badań audytowych. Podkreśla się, że podczas audytu możliwe jest korygowanie dotychczasowych działań, które odbiegają od wytycznych ujętych w standardzie. Ponadto zauważa się, że certyfikat nie jest przyznawany „na zawsze”. Musi być okresowo uaktualniany poprzez ponowny audyt.

Podsumowując prezentowane treści można przypuszczać, że audytowanie społecznej odpowiedzialności każdej organizacji, niezależnie od kryteriów ich klasyfikacji, zwiększy efektywność gospodarowania, a tym samym i konkurencyjność. Te korzyści wynikają między innymi z większego zaufania wśród wszystkich interesariuszy, umiejętności budowania relacji z lokalnymi społecznościami, ze zdolności pozyskiwania i zatrzymywania kompetentnych i produktywnych pracowników i w konsekwencji ze zwiększonej reputacji.

Rys. 1. Proces audytu i przyznania certyfikatu SA8000

**XIII Всеукраїнська науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
6 грудня 2024 року, м. Тернопіль**

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji certyfikacji standardu SA8000.

Bibliografia:

1. AA1000 AccountAbility Principles; <https://www.accountability.org/standards/>.
2. Carrol A.B. 1993. Business and Society: Ethics and Stakeholder Management (2nd ed.). Cincinnati: South-Western College Publishing; przywoł. za M. Rybak 2004.
3. Friedman M. 1962. Capitalism and Freedom. University of Chicago Press, Chicago, p.133–134.
4. Green Paper. 2001. Promoting European framework for Corporate Social Responsibility. Commission of the European Communities, Bruksela, 18 lipca 2001 r. (COM/2001/0366 final). International Labour Standards and Corporate Social Responsibility; <https://unglobalcompact.org/take-action/events/1696-international-labour-standards-and-corporate-social-responsibility>.
5. ISO 26000 Guidance on social responsibility. Norma Międzynarodowa dotycząca społecznej odpowiedzialności; <https://www.pkn.pl/informacje/2013/09/iso-26000>.
6. OECD Guidelines for Multinational Enterprises; doi.org/10.1787/9789264115415-en.
7. Rybak M. 2004. Etyka menedżera – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
8. SA8000:2014 Standard; <https://sa-intl.org/resources/sa8000-standard/>.
9. The GRI Standards. Enabling transparency on organizational impacts; <https://www.globalreporting.org/about-gri/>.
10. United Nations Global Compact: Definition, Purpose, 10 Principles; <https://www.investopedia.com/terms/u/un-global-compact.asp>.

Людмила АЛЕКСЕЄНКО

доктор економічних наук, професор
професор кафедри управління та адміністрування
Івано-Франківського навчально-наукового інституту менеджменту Західноукраїнського
національного університету,
м. Івано-Франківськ, Україна

Микола СТЕЦЬКО

доктор економічних наук, професор
професор кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу
Західноукраїнського національного університету,
м. Тернопіль, Україна

Олександр КВАСОВСЬКИЙ

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу
Західноукраїнського національного університету,